

Ковальчук Анна,
студентка 53 групи,
ННІ філології та журналістики.
(науковий керівник – **доцент Башманівська Л. А.**)

Сучасні підходи до класифікації та структури уроків літератури

Основною формою викладання літератури в школі, де учні набувають літературних знань, розвивають свою творчість, є урок літератури. Чим краще він буде проведений, тим краще учні будуть знати літературу.

Значний внесок у вивчення проблеми сучасного уроку літератури зроблено українськими методистами – О. Р. Мазуркевичем, В. Я. Недільком, Б. І. Степанишиним, Н. Й. Волошиною, Г. А. Токмань та ін.

Своєрідність уроку літератури полягає в органічному поєднанні літературознавчої науки з мистецтвом художнього слова, у створенні особливої емоційної атмосфери, ніж на інших уроках. Адже література – це мистецтво слова. Тут важливо емоційно схвилювати дітей, викликати певні роздуми, почуття. Учителеві треба вміти аналізувати художній твір так, щоб перед учнями постали яскраві картини життя, які створив письменник [1, с. 9].

За відомими методистами Т. Ф. Бугайко та Ф. Ф. Бугайко, ефективним є такий урок літератури, який:

1. Дає учням міцні літературні знання та навички.
2. Збагачує їх яскравими літературними образами.
3. Допомогає їм усвідомити життєві явища, які зображені у творі.
4. Формує їх світогляд, розвиває естетичні смаки.
5. Зміцнює любов до літератури [1, с. 46].

За словами Є. Пасічника, навчання повинно орієнтуватися не стільки на велику кількість інформації, як на її оптимальний зміст. Оптимальним він може бути тоді, коли добирається важлива й вагома для учнів інформація, цілком достатня для вивчення тієї чи іншої теми в межах часу, відведеного програмою [3, с. 44].

Ефективним буде такий урок літератури, який збагачує людину морально, естетично, сприяє розвитку її емоційної сфери, художніх переживань.

У 90-х роках з'явилася специфічна класифікація Б. І. Степанишина. На думку дослідника, сучасна практика викладання створила й продовжує створювати ще чимало різновидів уроків. Б. І. Степанишин виділяє такі:

1. Урок сприймання художнього твору.
2. Урок поглибленої роботи над великим за обсягом епічним твором.
3. Урок підготовки до творчої роботи.
4. Урок написання творчих робіт.
5. Урок аналізу творчих робіт.
6. Урок узагальнювальної роботи.
7. Урок вивчення особи письменника.
8. Комбінований урок.
9. Урок-диспут.
10. Урок-семінар.
11. Кіноурок [5, с. 68].

Типологія уроків В. Онищука ґрунтується на дидактичній меті й має такий вигляд:

1. Уроки засвоєння нових знань.
2. Формування навичок і умінь.
3. Застосування знань, навичок і вмінь.
4. Узагальнення і систематизації знань.
5. Перевірки, оцінки і корекції знань, умінь і навичок.
6. Комбіновані уроки [2, с. 15].

На думку С. Пультера й А. Лісовського, при визначенні типів уроків літератури варто враховувати особливості учнів, рівень їх підготовленості та ступінь складності засвоєння фактичного матеріалу. Заслужовує на увагу той факт, що вчені запропонували свою типологію уроків.

Типи уроків у 9-11 класах:

1. Лекція-нарис про життя і творчість письменника.
2. Лекція-дослідження творчості митця слова.
3. Лекція-портрет письменника.
4. Лекція-огляд.
5. Лекція-презентація.

6. Компаративний урок.
7. Урок-інтерв'ю.
8. Спарений інтегрований урок.
9. Комбінований урок з використанням графічного й звукотехнічного унаочнення [4, с. 29].

Також С. Пультер та А. Лісовський пропонують проводити семінарські заняття, урок-дискусію, урок-імпровізацію, урок-екскурсію з позакласного читання, урок-бесіду з позакласного читання, оглядові та підсумкові уроки, нестандартні уроки із запрошенням діячів мистецтва і літератури тощо [4, с. 29].

Отже, типологія уроків має вагоме значення в організації навчально-виховного процесу. Урахування типу уроку літератури дає змогу чіткіше визначити мету, методику проведення, передбачити різноманітні форми, методи, прийоми вивчення літератури. Адже тип уроку певною мірою зумовлює його структуру.

Пропоновані типології уроків ґрунтуються насамперед на структурі літератури як навчального предмета. Якщо надалі буде змінюватися структура, це неминуче позначиться й на типології уроків. Природно, що на вдосконалення типології уроків впливає уточнення цілей, змісту і методів викладання літератури в старшій школі.

Використана література:

1. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф.Ф. Майстерність учителя-словесника / Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко. – К.: Рад. школа, 1963. – 188 с.
2. Онищук В. О. Типи, структура і методика уроку в школі / В. О. Онищук. – К.: Радянська школа, 1973. – 184 с.
3. Пасічник Є. А. Українська література в школі / Є. А. Пасічник. – К.: Радянська школа, 1983. – С.77-102.
4. Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури / С. О. Пультер, А. М. Лісовський. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 143 с.
5. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі. Методичний посібник для вчителя / Б. І. Степанишин. – К.: Проза, 1995. – 256 с.